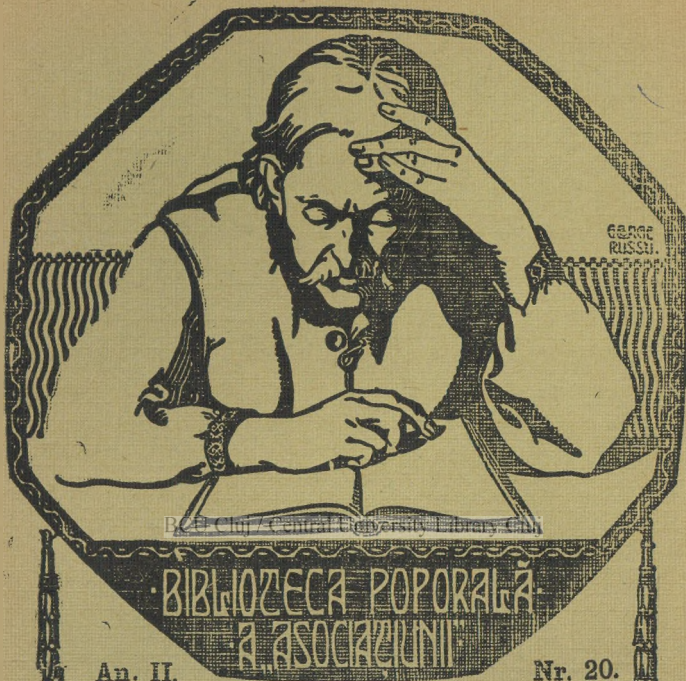

133502

BIBLIOTECA POPORALĂ
A ASOCIAȚIUNII

An. II.

Nr. 20.

Căluza creștinului la biserică

prelucrată și întregită

după episcopul Nicodim din Huși.

SIBIIU, NOEMVRIE, 1912.

Apare la sfârșitul fiecărei luni. • Abonamentul pe un an: 2 Cor.

Prețul 30 bani.

Biblioteca Poporală a Asociațiunii

— :: apare odată pe lună :: —
sub îngrijirea secretarului

OCTAVIAN C. TĂSLAUANU,

red. resp.

=====
In lunile de vară, Iulie și August «Biblioteca poporală a Asociațiunii» nu apare. In locul acestor broșuri membrii ajutători ai «Asociațiunii», primesc, în luna lui Decembrie,

=====
Calendarul Asociațiunii. =====

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Membrii ajutători ai «Asociațiunii» primesc, așadar, zece broșuri și un Calendar în fiecare an.

=====
Membru ajutător al «Asociațiunii» se face acela, care plătește înainte, la începutul fiecărui an, o taxă de cel puțin 2 cor.

=====
Taxa de membru ajutător se plătește la *agencura* «Asociațiunii» din sat sau de-adreptul la „Biroul Asociațiunii” în Sibiu (ungurește: Nagyszöben), Strada Șaguna Nr. 6, sau la despărțământul «Asociațiunii».

—*—

408713

BIBLIOTECA POPORALĂ A ASOCIAȚIUNII.

Călăuza creștinului la biserică

prelucrată și întregită

după episcopul Nicodim din Huși.

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201503107

SIBIIU.

Editura „Asociațiunii”.

1912.

33502

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tiparul tipografiei arhidiecezane, Sibiu.

I. Insemnătatea slujbelor dumnezești.

Fiecare creștin adevărat așteaptă cu dor Duminecile și zilele de sărbătoare de peste an, ca să meargă la biserică și să asculte sfintele slujbe dumnezești.

După cum ne spune Sfânta Scriptură, *biserica este casa lui Dumnezeu și ușa raiului*. Deci mergând creștinul la biserică, se înfățișează înaintea lui Dumnezeu. De aceea trebuie să fie curat nu numai cu trupul și cu îmbrăcămintea, ci și cu sufletul și cu inima, adică să nu aibă în inima sa nici un gând urât, nici o pornire de mânie asupra deaproapelui, ci să fie împăcat cu toți. Mântuitorul nostru Isus Christos sfătuește pe fiecare creștin astfel: „De-ți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte, că fratele tău are ceva asupra ta, lasă acolo darul tău și mergi mai întâiu de te împacă cu fratele tău și, apoi, venind, adu-ți darul tău“.

În biserică tot creștinul trebuie să asculte cu evlavie cântările cele mân-

găioase și rugăciunile preotului, care înalță către Dumnezeu cuvinte de cerere și de mulțămire pentru toți credincioșii săi, și are datoria să țină poporului cuvântări, să-i dea sfaturi și învățături folositoare, cari sunt pentru sufletul creștinului ca o pâine cerească.

Slujba bisericească e ca o privilegiate dumnezească, în care vedem desfășurându-se înaintea noastră întregă taina mântuirii neamului omenesc, căci sfânta liturghie este închipuirea întregii vieți pământești a Mântuitorului nostru Isus Christos.

II. Când să mergem la biserică și ce să facem acolo?

Toți cei ce doresc să ia parte la vre-o adunare lumească, la teatru, concert sau altă serbare, trebuie să meargă înainte de a se începe și să stea acolo în liniște până după ce se isprăvește. Căci altfel, mergând mai târziu sau voinde să iasă înainte de sfârșit, pricinuesc neliniște și nerânduială.

Tot astfel stă lucrul și cu mergerea la biserică. Orice creștin adevărat

se silește să 'ajungă la biserică chiar la începutul liturghiei și rămâne aci în liniște și cu evlavie până la sfârșit. Așa este bine și cuviincios.

Dupăce am intrat în biserică, trebuie să ne facem cruce și să zicem în gând: „*Intrând în sfântă biserică Tu Doamne, mă voiu închină și mă voiu rugă ție întru frica ta*“.

Deși este foarte ușor să-și facă cineva cruce, totuș vedem că mulți creștini nu o fac cum se cade și, chiar dacă o fac, nu-și dau totdeauna seama de însemnătatea sfintei cruci.

Iată la ce trebuie să cugetăm noi, de câteori ne facem *semnul sfintei cruci*:

1. Când împreună cele 3 degete ale mâinii drepte, prin aceasta mărturisim credința noastră, că *într'un singur Dumnezeu sunt trei fețe sau persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, adică credința noastră în sfânta treime.*

2. Iar cele două degete mai mici, pe cari le ținem strânse cătră mijlocul palmei, ne aduc aminte, că Mântuitorul nostru Isus Christos are două firi: fire dumnezească și fire omenească. După învățătura bisericii

noastre, Fiul lui Dumnezeu când s'a născut din sfânta Fecioară Maria, a fost și Dumnezeu adevărat și om de-săvârșit.

3. Făcând semnul crucii, trebuie să ne mai aducem aminte, că mântuirea neamului omenesc s'a săvârșit prin cruce, pe care a fost răstignit Isus Christos.

4. Când ducem degetele mâinii drepte la frunte, trebuie să știm că prin aceasta rugăm pe Dumnezeu, să lumineze mintea și cugetarea noastră.

5. Când dela frunte pogorîm mâna la piept, prin aceasta arătăm că suntem gata să iubim pe Dumnezeu din toată inima noastră și să primim întreagă învățătura creștinească despre iubirea lui Dumnezeu și a deaproapelui.

6. Când atingem cu cele 3 degete umărul drept și umărul stâng, prin aceasta rugăm pe Dumnezeu, să întărească toate puterile noastre, ca să facem totdeauna fapte bune și folositoare.

De aceea este bine să însemnăm cu semnul crucii toate ale noastre, adică și mâncarea și hainele și locuința, căci în cruce este puterea sau

este puterea sau darul lui Dumnezeu. Trebuie deci să facem semnul crucii nu numai cu degetele mâinii, ci mai vârtos cu cugetul și cu mintea prin o vie și desăvârșită credință.

Așezându-se fiecare creștin la locul său, zice în gând: „Mărire Ție, Dumnezeu nostru, mărire Ție“, apoi rugăciunile „*Impărate ceresc*“, *Prea Sfântă Treime* și *Tatăl nostru*. Toți creștinii sunt datori a urmări cu cea mai mare luare aminte rugăciunile, cântările și cetaniile, pe cari le aud în biserică. Ei trebuie să-și dea silința a le și înțelege și a se pătrunde de rostul lor sfânt, căci numai astfel mergerea la biserică va fi de folos sufletului creștinesc. Iar aceia, cari se duc la biserică numai ca să-și arate hainele scumpe și podoabele, ori ca să povestească și să facă nerânduială ori să moțâiască de somn în fundul vrenei strane, sunt vrednici de toată osânda.

III. Despre sf. liturghie.

Partea cea dintâiu a sfintei liturghii sau partea pregătitoare se numește *Proscomidie*, adică aducere de daruri

sau prinoase la sfântul altar. Dela vechia biserică creștină am moștenit și noi obiceiul de a duce la altar prescuri și vin pentru sfânta jertfă și câte un pomelnic cu numele viilor și morților, ca să-i pomenească preotul în altar. Din aceste prinoase *pregătește* preotul sfintele daruri, adică pâinea și vinul, cari cu ajutorul sfintelor rugăciuni, prin o tainică lucrare dumnezească, se prefac în cursul liturghiei în sfântul trup și sfântul sânge al Mântuitorului Christos.

În timpul proscomidiei cântăreții întonează din strana dreaptă și din strana stângă cântări frumoase, cari toate glăsuesc despre însemnătatea creștinească a zilei, amintind momente frumoase și pilde vrednice de urmat din viața sfântului, care se va întâmpla să fie prăznuit în ziua aceea.

Isprăvind proscomidia și pomeniirea viilor și a morților, preotul se roagă ca Dumnezeu să binecuvinteze darurile pregătite și să le primească ca pe o jertfă curată, adusă de bunăvoie, căci — după cuvântul apostolului Petru — *pe dătătorul de bună voie îl iubeste Dumnezeu*. Se mai roagă preotul

lui Dumnezeu, ca după bunătatea și iubirea sa de oameni, să pomenească atât pe cei ce le-au adus, cât și pe aceia pentru cari s'au adus darurile la altarul Domnului.

Până când săvârșește preotul în altar aceste rugăciuni, se cuvine ca și creștinii din biserică să fie cu gândul la Dumnezeu și să se roage cu toată căldura sufletului pentru pomenirea celor vii și a celor morți și pentru iertarea păcatelor știute ori neștiute.

*

În legătură cu *proskomidia* este *utrenia*, adică *slujba dimineții*. Aceasta se face întru lauda lui Dumnezeu, care cu lumina zilei luminează, încălzește și învie toată făptura. Isprăvindu-se slujba utreniei preotul glăsuiește: „Binecuvântată este împărăția Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor“ și se începe sfânta liturghie cu ectenia (rugăciunea) cea mare, în care preotul se roagă pentru *mântuirea sufletelor noastre*, pentru pacea a toată lumea, pentru bunăstarea sfintelor biserici, pentru cei ce vin la biserică cu credință, cu dragoste și cu frica lui Dumnezeu,

pentru arhiepiscopul și mitropolitul nostru, pentru împăratul și regele nostru, pentru armata și țara noastră, pentru îmbelșugarea roadelor pământului și pentru timpuri pașnice, pentru cei ce sunt în călătorie, pentru cei bolnavi, pentru cei ce sunt în robie și pentru mântuirea lor și pentru ca să ne mântuim noi de tot năcazul, mânia și primejdia. După fiecare rostire a preotului cântăreții din strană întonează: Doamne miluește-ne. Tot astfel trebuie să zică în cugetul lor, cu toată căldura credinții, și creștinii din biserică: „Doamne miluește-ne!“

După ectenia mare urmează două ectenii mici, în care se repetează numai o parte din rugăciunile ecteniei mari, adică partea aceea în care preotul se roagă lui Dumnezeu, să ne apere, să ne mântuiască, miluiască și păzească de tot năcazul și primejdia.

*

La cântarea frumoasă și pătrunzătoare: „*Unule născut Fiule și Cuvântul lui Dumnezeu*“... trebuie să ne aducem aminte, că cântarea aceasta a fost alcătuită de un împărat vestit și puternic din Constantinopol, de îm-

păratul Iustinian (în veacul al VI-lea după Christos). De aci vedem, cu câtă dragoste și luare aminte se purtau în vechime împărații creștini față de slujbele bisericesti, încât între gândurile lor multe și grele găseau răgaz să împodobească și sfânta slujbă cu câte o cântare frumoasă. Iar cugetând la cuprinsul acestei cântări, în care se arată credința noastră despre Dumnezeu-Fiul, tot creștinul să zică în gândul său și din toată inima sa: „Unule născut Fiule și Cuvântul lui D-zeu, mântuește-ne pre noi“¹

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*

După această cântare îndată urmează deschiderea ușilor împărătești și ieșirea preotului cu Evanghelia (vohodul).

Deschiderea ușilor împărătești însemnează, că Mântuitorul nostru Isus Christos, venind în lume, cu adevărat ne-a deschis ușile împărăției lui Dumnezeu.

Esșirea preotului cu Evanghelia închipuește esșirea Mântuitorului la propoveduire, pentrucă Sfânta Evanghelie este învățătura lui Christos.

Făclia, care este purtată înaintea sfintei Evanghelii închipuește pe de o parte pe Sfântul Ioan Înainte-mergătorul și Botezătorul Domnului nostru Isus Christos, care a venit înaintea Mântuitorului și L-a mărturisit în lume ca pe Fiul lui Dumnezeu, iar pe de altă parte arată, că învățătura Sfintei Evanghelii este lumina, care a luminat lumea. Dupăcum făclia luminează locul, unde se află, așa și învățătura sfintei Evanghelii luminează țările, în cari se propoveduește.

Intrând preotul în altar, ridică sfânta Evanghelie în sus, face cu ea semnul crucii în aer și rostește cu glas înalt: „*Cu înțelepciune dreaptă!*“ (sau „*Înțelepciune! Drepti!*“) Mișcărilor și cuvintele acestea au acelaș înțeles ca și cum ar zice preotul către credincioși: „*iată cartea, în care se află dumnezeiasca înțelepciune, care ne arată calea către ușile împărăției ceriului și de aceea să fim cu înțelepciune dreaptă, adecă să stăm cum se cuvine înaintea lui Dumnezeu, să fim curați și să aruncăm dela noi toate gândurile necurate, toate patimile și pornirile păcătoase, să îndreptăm ochii*

minții noastre către dumnezeescul
Mântuitor!"

*

După ce se cântă în cinstea sfintei treimi cântarea „Sfinte Dumnezeule“, se citește *Apostolul*, adică o parte din scrierile și învățăturile sfinților apostoli. Această cetire se face spre a aminti credincioșilor, că oamenii au fost aduși la Christos și îndemnați să primească religia creștină prin propoveduirea Apostolilor, trimiși de Domnul. De aceea este lucru firesc să ascuți mai întâi învățătura acestora despre Mântuitorul și numai după aceea să te învrednicești a te apropia, așa zicând de însuși Mântuitorul și a ascultă cuvântul Lui, adică sfânta Evanghelie.

*

Înainte de a ceti sfânta Evanghelie, preotul zice: „Cu înțelepciune dreaptă să ascultăm sfânta Evanghelie — Pace tuturor!“ Prin aceste cuvinte preotul îndeamnă pe credincioși, să asculte cu luare aminte — în cea mai adâncă liniște și evlavie — sfânta Evanghelie, adică cuvântul lui Christos, ca să-l poată înțelege și cuprinde în inima lor.

După cum oarecând Maria, sora lui Lazăr, părăsind toate grijile lumii acesteia, ședeà tăcută la picioarele lui Isus Christos și ascultă cuvintele Lui cele dătătoare de viață, tot așa trebuie să asculte și creștinii dumnezeiasca Evanghelie a Mântuitorului.

Poate nu pentru întâia sau a doua sau a zecea oară auzim noi una și aceeaș învățătură, una și aceeaș istorisire evanghelică. Dar ceea ce este cu adevărat frumos, aceea nu te mai saturi a privi și a auzi, aceea se face cu atât mai plăcut și mai înțeles, cu cât se aude și se vede mai des. *Cu inima se crede spre dreptate*, cu inima mai cu seamă se simte, ceea ce este cu adevărat bun și frumos. Să deschidem deci inimile noastre pentru cuvântul lui Dumnezeu; să privim la sfânta Evanghelie ca la însuș Domnul nostru Isus Christos și după isprăvirea cetirii ei, să zicem din toată inima împreună cu cântăreții: „Mărire Ție, Doamne, mărire Ție“.

*

Când se începe în biserică *cântarea Heruicului*, prin care creștinii sunt îndemnați să se pregătească a

luà parte la mântuitoarea taină, ce are a se săvârși, și a lepădà toată grija cea lumească, ca să poată primi cu credință tare, cu dragoste și cu bucurie pe împăratul măririi, care vine nevăzut, purtat de Heruvimi și încunjurat de toate cetele îngeresti, ca să se aducă pe sfântul jertfelnic jertfă lui Dumnezeu Tatăl pentru toată lumea și să se deà spre împărțășire credincioșilor, atunci creștinii cu evlavie trebuie să-și plece fruntea și cu umilință să se roage zicând *psalmul de pocăință*: „*Miluește-mă D-zeule după mare mila ta*“...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*

Când preotul *iese cu darurile* din altar pe ușa dinspre miază-noapte, ducându-le cu frică și cu cutremur dela *proscomidie* prin ușile împărătești la sfânta masă, fiecare creștin trebuie să zică în gândul său: „*pomeneste-mă Doamne, când vei veni întru împărăția Ta!*“ Isprăvind preotul cu pomenirile la sfintele daruri, înainte de a intra în altar, zice către credincioși: „*și pre voi, pre toți, dreptcredincioșilor creștini, să vă pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția sa!*“ Atunci

creștinii din biserică își fac semnul sfintei cruci și se roagă și ei pentru preot, zicând cu toată căldura inimii lor: „*Preoția ta s'o pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția sa!*“

Ieșirea cu sfintele daruri închipuește mergerea Mântuitorului spre patimile cele mântuitoare și de acolo la *Golgota* spre a se răstigni și a muri pentru mântuirea neamului omenesc.

*

Dupăce intră preotul în altar și mai rostește câteva rugăciuni de cerere, zice: *Pace tuturor!* Prin aceste cuvinte preotul îndeamnă pe credincioși să aibă dragoste unii cătră alții, să alunge din inima lor orice ură și dușmănie, orice amintire de rău, ca să poată împlini porunca creștinească a bisericii: „*să ne iubim unii pe alții, ca într'un gând să mărturisim*“...

În vechime la auzul acestor cuvinte, toți cei ce erau în biserică, se sărutau unii cu alții cu sărutare sfântă, ca niște adevărați frați și surori în Domnul Christos. Mai târziu obiceiul acesta a fost părăsit, ca nepotrivit în adunări mari și, poate, chiar pentrucă

dădeă pricină de sminteală, căci știut este, că până și lucrurile cele mai sfinte pot fi întrebuințate în rău. De aceea astăzi n'a mai rămas decât urma acestui obicei, când slujesc doi sau mai mulți preoți, cari în acest timp se sărută unul cu altul pe umere, rostind cel mai mare cuvintele: „*Christos în mijlocul nostru*“ și răspunzând ceialți: „*Este și va fi!*“

*

Zicând preotul: „*Ușile, ușile, cu înțelepciune să luăm aminte!*“, prin aceste cuvinte îndeamnă pe credincioși, să stea cu bună cuviință și cu multă băgare de seamă ascultând *Crezul* sau *Credeul*. În vechime cuvintele acestea erau îndreptate mai mult către cei ce păziau ușa bisericii, să nu intre în acest timp în biserică nimenea dintre cei ce nu erau luminați cu sfântul Botez, și apoi către credincioșii din biserică, ca să fie cu cea mai mare luare aminte la rostirea crezului. Astăzi în țările creștine, ușile bisericii nu mai trebuiesc păzite. Dar fiecare creștin e dator a îngriji, ca ușa sufletului său să fie păzită, ca să nu poată intra în-

tr'însa nimic rău și nevrednic de a stă acolo în aceste clipe. *Tragerea perdelei* dela ușile împărătești la începutul *Crezului* înseamnă, că se lasă creștinilor slobodă vederea cătră scaunul lui Dumnezeu, ca să-și mărturisească credința lor chiar înaintea acestui scaun dumnezeesc. Și mai înseamnă, că creștinii trebuie să ridice orice vâl, orice perdea de pe ochii minții lor, ca să priceapă toate cele cuprinse în simbolul credinții.

*

După rostirea *Credeului* urmează rugăciuni, prin cari preotul îndeamnă pe creștini, să se pregătească pentru *sfânta jertfă*, să stea bine, cu frica lui Dumnezeu și cu luare aminte, ca să se pogoare darul și binecuvântarea lui Dumnezeu asupra tuturor.

*

Iar după cântarea: „*Sfânt, sfânt, sfânt e Domnul Savaot*“ (Domnul puterilor) preotul zice: „*Luați mâncăți, acesta este trupul meu, care se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor*“ — și: „*beți dintru acesta toți, acesta e*

sângele meu al legii celei nouă, care pentru voi și pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor". Aici creștinul adevărat trebuie să simtă, că Mântuitorul nostru Isus Christos acum tainic stă de față, cum a stat și cu sfinții apostoli la *Cina cea de taină* și de aceea trebuie să ascultăm glasul acesta, ca însuș glasul Domnului, care ne chiamă la această împărtășire mântuitoare.

Și fiindcă noi nu putem aduce jertfă lui Dumnezeu nimic altceva, decât acele daruri care se află pe sfânta masă, de aceea preotul tinzându-și cruciș mânilor și luând sfântul potir și sfântul disc, *ridică sfintele daruri întru închipuirea înălțării Mântuitorului nostru pe cruce* și zice: „*ale Tale, dintru ale Tale, Ție aducem de toate și pentru toate*". Adecă din cele ce Tu, Doamne, ne trimiți nouă, după mulțimea îndurărilor Tale, din acelea îți aducem noi dar de mulțămire pentru toate binefacerile tale cele nenumărate ce ai revărsat și reversi asupra noastră!

*

Urmează acum minutele cele mai sfinte din toată slujba.

În altar preotul, rostind rugăciuni ferbinți către Dumnezeu, binecuvântă cu mâna dreaptă darurile puse înainte și le sfințește. Prin umbrirea, puterea și lucrarea sfântului Duh, pâinea și vinul se prefac cu adevărat în trupul și sângele Domnului nostru Isus Christos. În timpul acesta cântăreții întonează: „Pre tine te laudăm“... În aceste minute prea sfinte, când Duhul Sfânt se pogoară asupra sfiintelor daruri, creștinii își pleacă genunchii și se roagă zicând în taina gândului lor: „Doamne cea ce ai trimis pe Prea Sfântul Tău Duh în ceasul al treilea apostolilor Tăi, pe Acela, Bunule, nu-l luă dela noi, ci ne înnoește pre noi cei ce ne rugăm Ție“.

După sfințirea darurilor preotul se roagă în taină, ca să fie ele foloșitoare și mântuitoare de suflet pentru toți ceice se vor împărtăși, pomenește pe toți oamenii sfinți și „*mai ales pe prea sfânta, prea curata, prea binecuvântata mărita stăpâna noastră de Dumnezeu născătoare și pururea fecioară Maria*“ ca pe cea mai de aproape

și mai puternică mijlocitoare a noastră către Dumnezeu, pentru care biserica o și slăvește cântând în cinstea ei: „*Cuvine-se cu adevărat să te fericim Născătoare de Dumnezeu*“...

În acest timp preotul se roagă în taină pentru toți cei răposați și pomeniți la proscomidie, ca Dumnezeu să-i odihnească, unde strălucește lumina feții Lui. E bine, ca și creștinii în biserică să-și aducă aminte de răposatii lor strămoși, părinți, copii, frați, rudenii și cunoscuți, ori de alți binefăcători și să se roage pentru odihna lor sufletească, zicând: „*Pomeneste Doamne pe adormiții robii Tăi (cutare) întru împărăția Ta, unde nu este nici durere, nici întristare, ci viață fără de sfârșit*“. Sfântul Chiril din Ierusalim zice: „mult folos și multă ușurare au sufletele răposaților, pentru cari se fac rugăciuni, când se află pe sfânta masă sfânta și înfricoșata jertfă“.

*

Dupăce se rostește în biserică rugăciunea domnească *Tatăl nostru*, pe care ne-a dăruit-o însuș Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Isus Christos,

ușile altarului sunt închise și peste ele este trasă perdeaua. Altarul închi-
puește acum mormântul pecetluit, în
care a fost cândva pus Trupul Dom-
nului. Ca să nu se împrăștie cugetele
creștinilor, preotul din altar, ridicând
cu amândouă mâinile sfântul *agneț*
zice: „*Să luăm aminte: Sfintele sfin-
ților!*“ Aceasta însemnează, să nu uităm
că darurile, cari se află acum pe sfânta
masă, sunt sfinte, căci sunt trupul și
sângele Domnului, și de aceea nu se
pot apropiă și împărtăși cu ele decât
numai cei sfinți, adică numai cei ce
și-au curățit sufletul lor prin pocăință.

La cuvintele preotului din altar
cântăreții răspund cu cântarea: *Unul
sfânt*, în timpul căreia preotul rostind
în taină rugăciunile dinaintea cumi-
necăturii, se împărtășește cu sfântul
trup și sfântul sânge al Mântuitorului.

După aceea se deschid ușile alta-
rului și preotul se arată ținând în
mână sfântul potir și zicând: „*Cu frica
lui Dumnezeu, cu credință și cu dra-
goste să vă apropiați!*“ Această ară-
tare închipuește arătarea Mântuito-
riului *după înviere* Mironosițelor și
Apostolilor, iar cuvintele preotului în-

deamnă pe creștini a se apropia la sfânta împărtășire. În vechime era obiceiul să se împărtășească toți creștinii în toate Duminecile și sărbătorile. Dar obiceiul acesta s'a părăsit, rămânând ca ei să se împărtășească numai de patru ori sau cel puțin odată pe an, în postul Paștilor.

Apoi rostește preotul cuvintele: „Mântuește Doamne poporul Tău și binecuvântă moștenirea Ta!“ Cuvintele acestea însemnează binecuvântarea dată de Mântuitorul apostolilor săi, când s'a *înălțat la cer*. Primind creștinii această binecuvântare prin mâna preotului, mulțămesc Prea Sfinței Treimi pentru binefacerile primite și întonează cântarea de laudă: „*Văzut-am lumina cea adevărată*“...

În sfârșit sosește timpul celei din urmă arătări a sfințelor daruri, care închipuește arătarea de pe urmă a Mântuitorului și *înălțarea sa la cer*. Domnul nostru Isus Christos, când s'a înălțat la cer, a făgăduit ucenicilor săi, că va fi cu ei *în toate zilele până la sfârșitul veacului*. Această făgăduință o și amintește preotul prin cu-

vintele: *totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.*

În aceste clipe sfânta masă închipuește muntele Eleonului, de pe care s'a înălțat Domnul la cer, iar Proscomidia închipuește însuș cerul, unde Domnul s'a înălțat și a șezut de-adreapta Tatălui.

Apropiindu-se către sfârșitul liturghiei, preotul citește rugăciunea *amvonului*, care se numește astfel, fiindcă o citește de pe locul, unde în vechime se află amvonul. Apoi binecuvintează pe credincioși, zicând: „*Binecuvântarea Domnului peste voi cu al său dar și a sa iubire de oameni, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor!* Prin aceasta închipuește pogorîrea Duhului Sfânt peste sfinții apostoli, ale cărui daruri și acum se pogoară asupra credincioșilor prin mijlocirea și binecuvântarea preotului. Acestea știindu-le creștinii, se închină adânc la auzirea acestei binecuvântări și cântă: „*Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac*“.

După toate acestea preotul dă din nou mărire Mântuitorului Isus Christos, pentrucă l-a învrednicit a aduce încă

odată sfânta și înfricoșata jertfă și a săvârși dumnezeiasca liturghie și roagă pe Mântuitorul să miluiască și ca un bun iubitor de oameni să mântuiască pe toți cei ce au luat parte la sfânta slujbă.

Cu acestea se sfârșește sfânta liturghie. Uneori preotul împarte creștinilor și *anaforă*, care este prescură sfințită și se împarte la sfârșitul liturghiei, în cinstea Maicii Domnului, acelor creștini, cari vin la biserică și ascultă cu evlavie sfânta slujbă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ce spune „Pravila cea mare“ despre folosul sfintelor liturghii pentru morți și pentru vii?

În Pravila cea mare, intitulată „*Îndreptarea legii*“, care s'a tipărit în Târgoviște la anul 1652, la cap (glava) 158 și 159 se cuprind următoarele deslușiri despre foloasele sfintelor liturghii:

„Pentru aceasta Marele Dionisie a descoperit, că de vor fi mici păcatele omului, ce se zice ale mortului, atuncea el ia în folosință pentru liturghii și rugi și milostenie, carele se

fac pentru dânsul, adecă-l iartă, iar de vor fi grele păcatele și mari, atuncea nu se iartă, că au închis Dumnezeu poarta raiului de dânsul și nu-i e folos de acelea. Drept aceea trebuie să purtăm grije de ale noastre suflete, să facem lucruri bune, carele plac lui Dumnezeu, până avem această vieată a noastră trecătoare și să nu așteptăm să ne fie păcatele neiertate, că dacă vom muri, nu se vor iertă cu prescurile.

Insă după răspunsul acestui Dumnezeu Dionisie, care răspunde la întrebarea de mai sus, care întreabă, cum îmi pare, el se arată, cum nu se iartă pacatele pentru dumnezeștile liturgii și pentru rugi și milostenii.

Ia caută de vezi mai jos, alți dascăli ce zic, că liturghiile și milosteniile zic că pe toate păcatele iartă.

Pentru că nu numai morților sânt de folos și de iertarea păcatelor Dumnezeștile liturghii, ci încă și viilor (glava 159).

Ce pot liturghiile să folosească sufletelor păcătoșilor după moartea lor?

De vremece nu-s iertate păcatele omului carele moare, foarte pot multe

să ajute dumnezeeștile liturghii și să izbăvească sufletele din muncă. Și ia ascultă și vezi, că de multeori sufletele morților s'au arătat și au cerșit dela vii, să facă liturghii pentru dânsese, ca să se izbăvească din muncă.

Că erà, zic, un preot odată de aveà boală; de aceea el mergeà la baie și baia erà pe locul lui. Iară când fu într'o zi, merse acolo să se spele, iară acolo într'însa află un om și nu-l cunoștea, că niciodată nu-l văzuse. Și veni de-i trase cioboatele din picioare, iar când vrea să se desbrace, el îi ținea hainele, până ce esià preotul din căldura băii și când vrea să iasă, atuncea cu mare cinste și smerenie slujind Preotului: și așa făcea de multe ori. Inșă preotul într'o zi vrù să meargă la baie și gândi adins întru sine și zise: omului celuia ce-mi slujește cu atâta smerenie și dragoste nu voi să merg deșert la dânsul, ci să-i duc puținel dar, și așa luă două prescuri și se duse la baie: și dacă intră înlăuntru, iară află pe omul acela și se apucă iară de slujia Preotului cu toată cinstea, cum era deprins. Iară dacă se îmbăie preotul

și vru să meargă, atunci el scoase cele două prescuri și le dete omului în loc de blagoslovenie și pentru dragostea slujbei. Iară el scârbit cu lacrimi zise: O părinte sfinte, pentruce dai mie aceste prescuri: că această pâne este sfântă și eu a o mânca nu pociu, că pe mine pe carele vezi aicea, fost-am stăpân la această baie și am făcut multe păcate într'însa și pentru acele multe răutăți ale mele m'am osândit de mă muncesc aici într'acest loc, unde am făcut păcatele, ci însă părintele meu, de vei să-mi dai dar, aceasta te rog să-mi faci, prescurile acestea să le faci liturghie la Dumnezeu și pentru păcatele mele să te rogi, iară dacă vei face pentru mine liturghie, deci să vii și de nu mă vei află aicea, să știi că ți s'au ascultat ruga cătră Dumnezeu și m'au scos din muncă. Și dacă au zis cuvintele acestea preotului perî dela el și nu se mai văzù. Atuncea pricepù preotul, că acela nu fu om, ci suflet. Deci acel preot, dacă auzi aceasta, se întristă cu mare întristare și plânse foarte, și dacă merse acasă, a doua zi începù a-i face liturghie 50 de zile. Iară dacă făcù li-

turghiile, se duse la baie, după cuvântul omului aceluia și deci acolo nu-l mai află. Din aceasta pricepù Popa, că se izbăvì omul acela din amara muncă, pentru dumnezeeștile liturghii și merse în raiu, unde se află dreptii creștini. Și de aceasta mărturisește acest lucru și așa este adevărat, că pentru dumnezeeștile liturghii se izbăvesc sufletele dintru mânilé Dracului și merg în mâna lui Dumnezeu. Că sufletele păcătoșilor, cum am zis mai sus, cer dela vii liturghii și pentru 'n semn poruncesc, că pentru acele dumnezeești sfinte liturghii primesc păcătoșii izbăvire și slobozie deplin de păcatele, carele au făcut într'aceasta lume.

Un om se afla rob și era cu lanțurile legat, iară femeea lui pe la zile de praznice făcea liturghii pentru bărbatul ei și iar în zilele celea, ce se făcea dumnezeeștile liturghii pentru bărbatul ei, într'acele zile i se deslega lanțurile, cu carele era legat și dacă se sfârșia liturghia, se afla iară legat cu lanțurile. Trecu câtăva vreme, deci omul acela se izbăvi din robie și merse acasă și povestia, că în

cutare zi și în cutare se deslega lanțurile dela el, iară muerea lui cum auzi, știa zilele în care făcuse liturghii pentru dânsul. Și se înveseliră mic și mare, că în zilele cele ce făcea liturghii, într'acele zile se deslega și lanțurile dela bărbatul ei. Și dacă auziră toți această preaslăvită minune, măriră pre Dumnezeu“.

Așa scrie la Pravilă despre ajutorul și folosința sfintelor liturghii pentru sufletele creștinilor.

*

Liturghia, care se slujește în bisericile noastre, în cele mai multe Dumineci și sărbători de peste an, a fost întocmită de Sf. Ioan Gură de Aur.

Pe lângă aceasta se mai obișnuiește încă în anumite zile peste an și liturghia Sfântului Vasilie cel Mare. anume: în 1 Ianuarie, adecă ziua sfântului Vasilie, în ajunul Crăciunului și al Bobotezii, în cinci Dumineci din păresimi; apoi în Joia și în Sâmbăta cea mare.

Iar în cele 5 săptămâni dela începutul păresimilor, în fiecare Mercuri și Vineri, precum și în primele 3 zile

din săptămâna patimilor, în legătură cu slujba ceasurilor și cu vecernia, se slujește liturghia sfântului Grigorie sau *liturghia înainte sfințită*.

Aceasta se deosebește de liturghia sf. Ioan Gură de aur și a Sf. Vasilie, fiindcă „agnețul“ se scoate din prescură, se adapă cu sfântul sânge și se sfințește totdeauna în Dumineca premergătoare zilelor, în cari se slujește liturghia sf. Grigorie. De aceea se numește ea și *liturghia mai nainte sfințită*, fiindcă darurile ce se aduc pentru sfânta jertfă nu se sfințesc în cursul acestei liturghii, ci trebuie să fie sfințite *de mai nainte*.

Când se citesc paremiile, preotul liturgisitor, în mână cu făclie și cu cădelnița stă în ușile împărătești întors cu fața către credincioși, pe cari îi binecuvintează în semnul crucii și rostește cuvintele acestea: „Lumina lui Christos să lumineze tuturor“, adică: învățătura Mântuitorului nostru Isus Christos să pătrundă în inima poporului și să lumineze mintea tuturor.

Pe lângă sfânta liturghie, care se mai numește și *serviciu divin public* (slujbă dumnezeiască de obște) în biserica noastră sunt rânduite încă multe alte slujbe pentru orice fel de trebuință s'ar ivi în viața poporului nostru. La botez, la cununie, la îngropăciune, la temelia casei, la sfințirea ei, la curățenia fântânei, la holde, la turme, la patul bolnavilor și la tot felul de prilejuri de bucurie sau de întristare creștinii trebuie să alerge la preoții bisericii, cari chiamă prin rugăciuni frumoase și pătrunzătoare ajutorul lui Dumnezeu. Toate aceste slujbe poartă numirea de *servicii divine particulare*, fiindcă nu se fac pentru întreagă obștea credincioșilor, ci numai pentru anumite persoane sau familii, cari au trebuință de ele.

*

Cea mai obicinuită între slujbele divine particulare este *sfeștania* sau *sfințirea apei*. Apa nu este numai un mijloc de curățire trupească, ci ea a fost socotită din vremuri vechi ca și un semn al curăției și al lucrării Duhului Sfânt, care prin rugăciunile,

binecuvântările, cetirile și cântările preotului peste apă, se pogoară asupra ei, o sfințește și îi dă puterea tămăduirii de boale trupești și sufletești. Cântând preotul troparul: „Mântuește Doamne poporul tău“, cufundă sf. cruce în vasul cu apă, ceea ce însemnează însuș Botezul Domnului și arată puterea crucii, prin care s'a mântuit lumea.

Sfințirea apei se face totdeauna la casa, în care se naște un copil, și la diferite alte trebuințe. Mulți creștini au păstrat frumosul obicei din bătrâni, de chiamă pe preot la începutul fiecărei luni, să le facă sfeștanie. Acest obicei e bun și folositor, nu fiindcă ar aduce vreun venit însemnat preotului, ci mai mult din alte motive și anume: cercetând preotul în fiecare lună casa credincioșilor săi, are prilej să le cunoască toate păsurile lor și să le împărtășească sfaturi și învățături pentru toate năcazurile traiului. Pe de altă parte credincioșii văzând, că preotul îi cercetează cu dragoste și bunăvoință, își pun toată încrederea într'insul și astfel se întărește cu timpul între preot și popor o legătură

sufletească nedespărțită, pe care nu o poate sfărma nici o răutate și care adeseori poate fi foarte folositoare binelui obștesc.

*

La patul bolnavilor fac preoții slujba *sfântului maslu*, sfințind untul de lemn și ungând pe cel bolnav, după cuvântul apostolului Iacob, care zice: „De este bolnav cineva între voi, să cheme preoții bisericii și să se roage pentru dânsul ungându-l cu unt de lemn întru numele Domnului, și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și-l va ridica pe dânsul Domnul și de va fi făcut păcate, se vor ierta lui“.

Sfântul maslu este una dintre sfințele taine. Prin rugăciunile preoților și prin ungerea cu sfințitul unt de lemn dobândește bolnavul cel tare în credință sănătatea sufletească și trupească. La maslu slujesc de obicei câte 3 preoți sau câte 5, 7 și 9.

*

Foarte adânci și pătrunzătoare sunt mai ales cântările pentru îngropăciuni,

cum este d. e.: „Marea vieții văzându-o înălțându-se de viforul ispitelor, la limanul tău cel lin alergând, strigă către Tine, scapă din stricăciune vieța mea, mult milostive“ și „Cu adevărat deșertăciune sunt toate și vieța aceasta este umbră și vis...“ ș. a. Obiceiurile poporului nostru la înmormântare au toate înțelesul lor, unele reamintesc legătura sufletească dintre poporul nostru și dintre strămoșii romani, cum este d. e. sărutarea mortului, punerea unui ban de argint în mâna mortului și pomenile, cari erau obicinuite și la Romani.

Spălarea mortului se face pentru a închipui curăția sufletească, în care se cade a se înfățișa sufletele creștinilor înaintea dreptului judecător.

Așezarea mânilor pe piept însemnează că mortul roagă pe toți creștinii mai întâiu să-l ierte, apoi să se roage pentru dânsul. Crucea de lumină, care i-se așează în mână însemnează steagul de biruință, sub care a viețuit și sub care se va odihni cu nădejdea învierii. Ea mai închipuește totodată și pe Isus Christos: „lumina lumii, care luminează pe tot omul“.

Cântarea „Sfinte Dumnezeule“ arată sf. Treime, pe care a mărturisit-o cel mort.

Pomul (sântul) care se obicinuește la înmormântarea pruncilor și la alte slujbe săvârșite în amintirea morților (pomeniri) închipuește pomul cunoștinței binelui și a răului, din care au mâncat Adam și Eva în contra poruncei dumnezești, de unde a urmat moartea.

Tămâia și luminile, ce se aduc la mort, însemnează miresele la înmormântarea lui Isus și virtuțile, care-l vor întovărăși pe cel răposat până la scaunul judecătoresc.

În presara înmormântării face preotul în casa mortului slujba numită sărăcuste, citind mai multe rugăciuni și evanghelii, ca semn că cel răposat a crezut în învățătura evangheliei, a viețuit, a lucrat și a murit într'însa.

La slujba înmormântării preotul zice rugăciunile de iertăciune pentru toate greșelele mortului, cere milostivirea lui Dumnezeu și cetește deslegarea de păcate și blestemuri, cu cari

orice muritor este însărcinat cu voia sau fără de voie, cu știința sau din neștiință.

Deoarece moartea vine pe neașteptate și pe mulți îi află nepregătiți, precum mirele din Evanghelie a aflat pe fecioarele cele nebune, cei rămași în viață au datorința de a se ruga pentru ușurarea, iertarea și mântuirea sufletelor celor adormiți în Domnul. Prin aceste rugăciuni, așezate de sfânta noastră Biserică întru amintirea celor răposați, membrii cei vii și cu cei morți ai Bisericii rămân într'o neîntreruptă legătură unii cu alții, care poate fi foarte folositoare, spre a îndemnă pe cei vii, să urmeze faptele cele alese și virtuțile creștinești ale celor răposați. Cele mai obicinuite slujbe întru amintirea morților sunt *parastasele*, cari se fac la diferite prilejuri, la 3, la 9 și la 40 de zile, apoi la 3 luni, la 6, la 9 luni sau la un an după înmormântare.

Parastasul din a treia zi se face, pentruca cel mort să se învrednicească a vedea pe Dumnezeu în treime.

Cel din ziua a noua se face în amintirea ceasului al nouălea, în care

Isus Christos, fiind răstignit pe cruce, s'a rugat pentru dușmanii săi și tâlharului răstignit pe cruce lângă dânsul i-a făgăduit împărăția cerului, de care să se învrednicească și mortul.

Parastasul la 40 de zile după înmormântare se face în amintirea exemplului lui Iosif, care la 40 de zile după moarte l-a plâns pe Iacob împreună cu tot Egiptul. Acesta se mai face și în cinstea Înălțării lui Isus Christos, care să-l învrednicească pe cel răposat de suirea cătră lăcașurile cerești.

Tot în amintirea celor răposați mai sunt așezate *Sâmbetele morților* în fiecare anotimp, pentruca sufletele lor să se folosească de rugăciunile noastre, precum ne folosim și noi în fiecare anotimp de bunătățile naturei.

În multe biserici se fac și sărindare în amintirea morților. Sărindarul însemnează, că numele morților se pomenește din partea preotului la 40 de proscomidii și liturgii, pentruca sufletul lor să se împreune cu Christos și cu sfinții întocmai precum se împreună părțile scoase și puse pe sf. disc.

Cărțile bisericești.

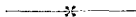
Biserica noastră este foarte bogată în cărți de slujbă dumnezeiască. Multă vreme s'au folosit în bisericile noastre cărți slavonești, dar de pe timpul reformațiunii (1550) începe a început să pătrundă în slujba dumnezeiască limba poporului, adică limba română. După cuvântul apostolului Pavel, este mai bine să grăiască preotul cinci cuvinte în limba poporului, ca toți să-l înțeleagă decât 10 mii de cuvinte în limbă străină. Acelaș apostol spune, că cel ce se roagă în limbă străină, nu are mult folos de acest fel de rugăciune, căci „minteia lui fără roadă rămâne“.

De când s'au tradus cărțile bisericești în limba română, poporul nostru a învățat multe lucruri frumoase din slujba dumnezeiască și din sfânta Scriptură, căci înțelegând tot ce se cântă și se cetește în biserică, i se întărește inima în credință și i se luminează mintea cu știință folositoare.

Știm, ce cărți însemnate sunt în slujba dumnezeiască: *Evanghelia* și *Apostolul*. Cartea din care se roagă preotul la liturghie, se numește *Litur-*

ghier, iar din care cetesc și cântă cântăreții se numește *Mineiu*. Fiecare lună din an își are *Mineiul său*, în care e cuprinsă slujba pentru fiecare zi. Așadară în fiecare biserică a noastră trebuie să fie câte 12 *Minee*. Fiind în postul Paștilor slujbă mai multă, se folosește o carte mare numită *Triod*, în care sunt cuprinse toate slujbele păsimesilor, iar cele dintre Paști și Rusalii se găsesc în cartea numită *Penticostariu*. Afară de acestea mai sunt și alte cărți mai mărunte, ca *Acaftistul*, *Ceaslovul*, *Octoihul* și *Psaltirea*, care cuprinde psalmii prorocului David.

Pe lângă cărțile de slujbă mai sunt și cărți de cuvântări bisericesti.

Biblioteca Poporală a Asociațiunii

Încuprinde în anul 1912 următoarele broșuri:

- Nr. 12. Poveștile unchiașului sfătos: *Ercule*, de Petre Ispirescu.
- Nr. 13. *Cum să trăim?* Sfaturi igienice de Dr. Aurel Dobrescu, medic.
- Nr. 14. *Isprăvile lui Păcală*, de P. Dulfu.
- Nr. 15. *Comuna Viitorul*, de R. Simu.
- Nr. 16. *Creșterea Pomilor*, de N. Iosif.
- Nr. 17. *Povestiri*, de N. Petra-Petrescu.
- Nr. 18. *Nutrețul măiestrit*, de I. F. Negruțiu.
- Nr. 19. *În sat la Tânguești*, scene pentru teatrul dela țară, de Virgil Onițiu.
- Nr. 20. *Călăuza creștinului în biserică*, după arhiepiscopul Nicodim, vicarul Moldovei.
- Nr. 21. Asociațiunea — trecutul și ținta ei — de Oct. C. Tăslăuanu.
- Nr. 22. *Calendarul Asociațiunii* pe 1913, întocmit de Oct. C. Tăslăuanu.

Aceia cari n'au primit Nrii 12, 13 și 14, să ne scrie cât mai îngrabă, ca să putem trimite Nrii cari le lipsesc.
